

Przedsiębiorczość w teorii i badaniach

Perspektywa młodych badaczy

Przedsiębiorczość w teorii i badaniach

Perspektywa młodych badaczy

redakcja naukowa
Agnieszka Postuła, Marcin Darecki

Warszawa 2017

Recenzenci:

dr hab. Tomasz Bernat, prof. US
dr Agnieszka Brzozowska
dr Rafał Cieślak
Denis Frydrych, Ph.D.
dr Renata Gabryelczyk
dr Marek Gnusowski
dr Waldemar Grzywacz
prof. Juan J. Jiménez-Moreno
dr Magdalena Klimczuk-Kochańska
dr Magdalena Marczewska
dr Oskar Szumski
dr hab. Jacek Pasieczny
dr Anna Pawłowska
dr hab. Igor Postuła
dr hab. Marta Postuła
dr Tomasz Rosiak
dr hab. Robert Wolański

Redakcja

Anita Sosnowska

Projekt okładki

Paulina Popławska

© Copyright by Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu
Warszawskiego, Warszawa 2017

ISBN 978-83-65402-57-8

e-ISBN 978-83-65402-58-5

<http://dx.doi.org/10.7172/978-83-65402-58-5.2017.wvwz.3>

Druk i oprawa: ZGUW. Zam. 1494/16

Spis treści

Wprowadzenie (Agnieszka Postuła, Marcin Darecki)	7
---	---

Część I. O ludziach

Anita Richert-Każmierska, Alicja Polańska – <i>Entrepreneurship after the Age of Sixty-Five? Reflections of Third Age University students</i>	13
Anna Dolot – <i>The Observed and Expected Behavior of Immediate Superiors: The Employees' Perspective</i>	27
Marta Kabut, Mateusz Kabut – <i>Different Faces of Motivation in a Research Institute – A Case Study</i>	42
Andżelika Dzięgiel, Patrycja Gulak-Lipka – <i>Development of Entrepreneurial Qualities of Athletes in Selected Sport Disciplines</i>	59

Część II. O systemach

Luigi Lai – <i>EU Insolvency Regulations: New Tendencies Fostering Entrepreneurship in Europe</i>	79
Sirojiddin Orifov – <i>SME Development, Economic Growth and State Intervention in a Developing Economy: The Uzbek Story</i>	96
Sabina Grižančič – <i>Launch Strategy in Crowdfunded NVTs: Exploring Storytelling</i>	120
Małgorzata Oleś – <i>Economic Benefits Stemming from the Implementation of Business Process Management and Business Process Model and Notation</i> .	132

Część III. Polski kontekst

Olga Irodenko – <i>Czynniki efektywności audytu wewnętrznego jako istotnego elementu zarządzania przedsiębiorstwem – badanie teoretyczne</i> . .	147
Adam Czarnota – <i>Analiza przedsiębiorstw zaawansowanych technologii w województwie zachodniopomorskim</i>	163
Joanna Chlebiej – <i>Wizerunek branży farmaceutycznej w polskim Internecie</i> .	183

Wprowadzenie

Monografia, którą przekazujemy w Państwa ręce jest publikacją złożoną, ukazującą wielowątkowość zagadnienia, jakim jest przedsiębiorczość. Przedstawione zostały w niej zarówno kwestie związane z ludźmi, ich zachowaniami, postawami, jak i uwarunkowania finansowe ekonomiczne, systemowe i strategiczne, nierozzerwalnie łączone z przedsiębiorczością. Przede wszystkim prezentuje ona podejście młodych badaczy – perspektywę doktorantów, których spojrzenie na przedsiębiorczość jest świeże i aktualne. Teksty dotyczą tematów starszych, ale wciąż ważkich dla nauk o przedsiębiorczości, ale też zjawisk nowych, nie do końca jeszcze wyeksplorowanych i opisanych. Poszczególne rozdziały odzwierciedlają popularne tematy w nauce, jak również polski lokalny kontekst przedsiębiorczości. Wszystko to wynika z różnorodności, jaką niesie w sobie ta dziedzina biznesu, a zarazem nauki, i moc sprawcza, którą rozpoznają wszystkie silne gospodarki światowe (Isenberg, 2010). Zdefiniowane zostały już czynniki sukcesu wchodzące w skład przedsiębiorczych kompetencji, jednak na podstawie tych kategorii nie udało się osiągnąć znaczących sukcesów. Wynika to z faktu, że oblicza przedsiębiorczości zmieniają się na całym świecie w niezwykłym tempie i ciężko jest formułować skuteczne reguły w tradycyjnym wymiarze (Postuła i in., 2014). Dobre praktyki, warte naśladowania, ujawniają się w różnych krajach i kontekstach jednocześnie. Cenne lekcje można pobierać z szybko rozwijającej się praktyki, gdyż budowanie i wymyślanie jej od podstaw nie przynosi zadowalających rezultatów. Zaczynamy powoli zdawać sobie sprawę, że najskuteczniejszym podejściem tworzenia ekonomii przedsiębiorczej jest śledzenie – nawet tej niedoskonałej – praktyki. Dla zbudowania sprawnego przedsiębiorczego ekosystemu liderzy biznesu powinni postępować według określonych zasad (Feld, 2012). Wśród nich można wymienić dbałość o wszystkie istotne elementy tego ekosystemu, np. przywództwo, kulturę, rynki kapitałowe czy klientów o otwartych umysłach, które wzajemnie na siebie oddziałują w różnych konfiguracjach, a bez

siebie wzajemnie nie istnieją. Tym różnym składowym przedsiębiorczego ekosystemu poświęcamy niniejszą monografię.

W pierwszym z jedenastu rozdziałów Anita Richert-Kaźmierska i Alicja Polańska opisały objawy zachowań przedsiębiorczych w przypadku osób, które przekroczyły 65 rok życia. Wskazane zostały istotne elementy skoncentrowane na aktywizacji osób starszych. W tekście, szczególny nacisk położono na aktywność społeczną i edukacyjną. Autorki podkreśliły, że obszary te stanowią zaledwie wycinek całej szerokiej grupy zachowań przedsiębiorczych w kontekście osób starszych.

Drugi rozdział poświęcono znaczeniu i roli bezpośrednich przełożonych, w tym ich zachowaniu, w kontekście zarządzania zasobami ludzkimi. Szeroka analiza przeprowadzona przez Annę Dolot umożliwiła zdefiniowanie zadań, które powinny być realizowane przez przełożonych podczas zarządzania zespołem pracowników. Kluczową część tekstu stanowi prezentacja wyników badań wykazujących, z jednej strony, zaobserwowane, z drugiej zaś – oczekiwane przez pracowników zachowania osób zarządzających. Wnioski z przedstawionych badań mogą stanowić cenne wskazówki dla praktyków odpowiedzialnych za zarządzanie zasobami ludzkimi.

Kolejny, trzeci rozdział autorstwa Marty Kabut i Mateusza Kabuta dotyczy zarządzania i motywowania pracowników naukowych. Poza analizą literatury, autorzy przeprowadzili badania potwierdzające dotychczasowe opracowania dotyczące motywacji tejże grupy. Jednym z ważniejszych, podkreślanych w tekście czynników mających wpływ na pracę naukową są ciekawość badawcza oraz wewnętrzna motywacja poszczególnych osób. Jak zostało przedstawione przez autorów, zaskakująca była niezwykle wysoka pozycja atmosfery w pracy, oddziałująca na poziom motywacji jednostek. Szczególną uwagę w tekście poświęcono także potrzebom i oczekiwaniom doktorantów.

Następna część niniejszej publikacji dotyczy postaw przedsiębiorczych w grupie sportowców, które zgłębiała Partycja Gulak-Lipka. W badaniu, prowadzonym przede wszystkim z perspektywy pracodawcy, skoncentrowano się na osobach uprawiających sporty indywidualne – lekkoatletykę oraz sporty zespołowe – koszykówkę. Wyniki analiz wskazują na inny rozkład cech przedsiębiorczych prezentowany przez obie z grup. Przykładem omawianych różnic są predyspozycje do zakładania własnych działalności. W tym przypadku osoby uprawiające sporty indywidualne znacznie częściej decydują się na ten krok w swojej karierze zawodowej. Dodatkowo autorzy wskazują, iż sukcesy w sporcie niejednokrotnie przekładają się na sukcesy w działalności jako przedsiębiorca.

Kolejne artykuły przybliżają czytelnikom aspekty o charakterze prawnym, ekonomicznym i finansowym w przedsiębiorczości. W rozdziale

piątym Luigi Lai odniósł się do zagadnień niewypłacalności przedsiębiorstw pod kątem ekonomicznym oraz prawnym, w szczególności z zakresu prawa upadłościowego. Wskazana została możliwość powstania nowego pokolenia „świadomych przedsiębiorców”, którzy będą korzystać z możliwości wynikających z „teorii drugich szans”. W następnym z tekstów Sirojiddin Orifov skoncentrował się na związku pomiędzy wzrostem gospodarczym, rozwojem MŚP a wsparciem rządowym. Do analizy wybrany został jeden z postkomunistycznych krajów – Uzbekistan, którego cechą charakterystyczną było podjęcie decyzji o stopniowym przechodzeniu z gospodarki centralnie planowanej do wolnorynkowej. Ostatni z tej grupy rozdział – autorstwa Sabyri Grizhančič – poświęcono inicjatywom crowdfundingowym jako strategicznym metodom przyciągania kapitału w celu rozwoju produktów firm. W tekście przedstawione zostały teoretyczne podstawy przyszłych badań dotyczących fenomenu tzw. storytellingu i narracji wiążącej się bezpośrednio z crowdfundingiem.

Rozdział ósmy, Małgorzaty Oleś, dotyczy zagadnień systemowych. Traktuje on o konieczności tworzenia coraz to bardziej dopasowanych systemów i procesów mających na celu minimalizację klasycznej biurokracji. Celem tworzonych narzędzi jest ułatwienie pracy i działania wszystkim ich użytkownikom. W opracowaniu przedstawiono korzyści wynikające ze stosowania scharakteryzowanych systemów informatycznych.

W następnym z tekstów opisano czynniki mające wpływ na efektywność funkcjonowania audytu wewnętrznego w przedsiębiorstwach. Rozdział Olgi Irodenko, składający się z trzech części, opisuje odpowiednio genezę i rozwój audytu wewnętrznego jako nowoczesnego instrumentu zarządzania przedsiębiorstwem. Następnie zostaje on przedstawiony na tle dorobku nauk o zarządzaniu. Ostatnia z części opracowania dotyczy natomiast efektywności funkcjonowania komórki audytu wewnętrznego w przedsiębiorstwach.

Rozdział dziesiąty – Adama Czarnoty – poświęcono analizie przedsiębiorstw zajmujących się zaawansowanymi technologiami. Firmy te, cieszą się obecnie dużym zainteresowaniem zarówno naukowców, publicystów, jak i polityków gospodarczych. W artykule przeanalizowano sektor *high-tech* województwa zachodniopomorskiego. Zidentyfikowano oraz scharakteryzowano najsilniejsze cechy wyróżniające przedsiębiorstwa wysokiej techniki.

Ostatni z tekstów, autorstwa Joanny Chlebiej, dotyczy wizerunku branży farmaceutycznej w Internecie. Wybór przez autorkę wskazanej branży nie był przypadkowy. Jak zostało wskazane, wynika to przede wszystkim z jej specyfiki, gdzie każda pojawiająca się publicznie informacja bezpośrednio przekłada się na wizerunek całej branży, nie zaś konkretnych przedsiębiorstw. Jak wskazała autorka, związane jest to z brakiem rozpoznawalności koncernów produkujących leki i traktowaniem wszystkich na równi. Konsumenci kierują

się stereotypami dotyczącymi całej branży, a zarówno zasługi, jak i przewinienia poszczególnych reprezentantów branży farmaceutycznej mogą przysłać wszelkie inne, kluczowe informacje oraz kontekst danej sytuacji.

Wieloaspektowość niniejszej monografii sprawia, iż jest ona uniwersalna i może być źródłem inspiracji i wiedzy zarówno dla pracowników naukowych, studentów, jak i dla praktyków biznesowych. Mamy nadzieję, że dla wszystkich Czytelników niniejsze opracowanie stanowić będzie ważne uzupełnienie własnych zasobów książkowych.

*Agnieszka Postuła
Marcin Darecki*

Literatura

- Feld, B. (2012). *Startup communities: Building an entrepreneurial ecosystem in your city*. John Wiley & Sons.
- Isenberg, D. (2010). How to Start an Entrepreneurial Revolution. *Harvard Business Review*, June, 1–12.
- Postuła, A., Glinka, B. i Pasieczny, J. (red.). (2014). *Oblicza przedsiębiorczości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe WZ UW.

Część I

O ludziach

Anita Richert-Kaźmierska*
Alicja Polańska**

Entrepreneurship after the Age of Sixty–Five? Reflections of Third Age University students

I am glad that I am creative. It is worthwhile to learn all of one's life, as long as, as they say, the legs still want to carry you, the eyes see, and the ears hear. Let's meet others, talk with each other, learn from one another, and be creative. For sure, this will mean a better old age. (Barbara, aged 69)

The common synonyms for *entrepreneurship* usually include such concepts as creativity, innovation, and activity. These, in turn, are more often associated with youth rather than people of older age (Górniak, 2013).

On the basis of literature research and interviews conducted with students from the Sopot School of Social Psychology of the University of the Third Age, the authors determined that among individuals aged over 65 entrepreneurship usually manifests itself differently than in its classical understanding, i.e. running and managing an enterprise. It tends to mean broadly understood social and educational activity.

Keywords: entrepreneurship, entrepreneurial behavior, activity in the older age, University of the Third Age.

Jak wygląda przedsiębiorczość po 65. roku życia? Refleksje słuchaczy uniwersytetu trzeciego wieku

Za synonimy przedsiębiorczości uważa się pojęcia, takie jak: twórczość, innowacyjność oraz aktywność i są one na ogół łączone bardziej z młodością niż z osobami starszymi (Górniak, 2013).

Na podstawie badań literaturowych oraz wywiadów przeprowadzonych ze studentami Psychologicznego Uniwersytetu Trzeciego Wieku działającego przy Wydziale Zamiejscowym

---

* Anita Richert-Kaźmierska, Ph.D., Eng. – Faculty of Management and Economics, Gdańsk University of Technology; ul. G. Narutowicza 11/12, 80-233 Gdańsk; e-mail: Anita.Richert@zie.pg.gda.pl.

** Alicja Polańska, M.A. candidate in Management – Faculty of Management and Economics, Gdańsk University of Technology; ul. G. Narutowicza 11/12, 80-233 Gdańsk; e-mail: alipolan@interia.pl.

w Sopocie Uniwersytetu SWPS autorki ustaliły, że wśród osób w wieku powyżej 65 lat przedsiębiorczość manifestuje się inaczej, niż jej klasyczne rozumienie związane z zarządzaniem przedsiębiorstwem. Oznacza raczej szeroko rozumianą działalność społeczną i edukacyjną.

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, zachowania przedsiębiorcze, aktywność osób starszych, uniwersytet trzeciego wieku.

JEL: L26, J11, J14, I29

Introduction

Although the term *entrepreneurship* is very common in the subject matter covered by the relevant literature, it has not been defined in an unequivocal way (Kraśnicka, 2002, p. 74; Matusiak, 2006, pp. 97–100). Depending on whether the term is used by a specialist in economics, management, law, psychology, or other fields and disciplines, *entrepreneurship* is attributed different meanings.

Colloquially, entrepreneurship is associated with running one's own small business (Piasecki, 1998; Janczewski, 2006). In the literature, it is usually defined as a set of attributes and skills making it possible for an individual or organization to achieve objectives efficiently and effectively—a personality-oriented approach (Sudoł, 2008, p. 11). It is also considered as being specific, proactive behavior—a behavioral approach (Shapero and Sokol, 1982; Dyer, 1994). According to a thesaurus (Kurzowa, Kubisz-Mędrala, Skarżyński, and Winiarska, 2016), entrepreneurship is the same as creativity, activity, and innovation.

Due to the specific nature of entrepreneurship and its link with dynamic and creative (innovative) action, it tends to be associated with youth rather than with older people, where the oldest individuals are a particularly excluded group. Although, as Leon Knabit, an eighty-six-year-old father, argues, “youth is a state of mind” (2016), the elderly are viewed by society through the prism of their chronological (calendar) age as being less efficient and less productive, slower in performing tasks, needing more time to make decisions, less willing to take risks, and having difficulties in accepting novelties (Richert-Kaźmierska, 2013). It is difficult to find references to entrepreneurship with such a stereotype of an older person functioning in Polish society (Szukalski, 2004; Miszczak, 2006).

Meanwhile, the activity and entrepreneurship of senior citizens, in the face of an ageing population, are becoming important and current topics. In the literature on the subject, more and more attention is paid to the role of senior entrepreneurs in the economy (Kautonen, Tornikoski, and Kibler,

2011), inclusive entrepreneurship ensuring the social inclusion of senior citizens (Wach, 2015), the social productivity of senior citizens (Szukalski and Szatur–Jaworska, 2014), and the social and educational activity of the elderly as a way to maintain a high quality of life in old age (Halicka, 2004).

This article refers to only a narrow slice of issues related to the activity and entrepreneurship of the elderly. The authors focused on the social and educational activities of seniors as forms of entrepreneurial behavior in old age. In order to describe entrepreneurship by senior citizens in this sense, the results of the literature analysis and interviews conducted among students of the Sopot School of Social Psychology of the University of the Third Age were used.

1. Entrepreneurship after the Age of Sixty–Five

Young people are stereotypically seen as being more entrepreneurial than the elderly (Wasilczuk, 2014). The results of studies that investigated the relationship between a subjects' age and their entrepreneurship (creativity and innovativeness) were not unequivocal, however (Levesque and Minniti, 2001; Gielnik, Zacher and Frese, 2012). Reasoning in this area is hindered by the ambiguity of the idea of entrepreneurship and the capacity of the concept of “older people” as used in the literature.

Researchers point to age–related deterioration of people's physical and mental condition, including creative efficiency (Trypka, 2008; Erikson, 2004).

At the same time, the literature describes cases of activity and entrepreneurship by people of advanced age—the creators,¹ individuals undertaking extraordinary challenges,² and the leaders of the world's largest companies³ (Sherman, 2015). The activities and entrepreneurship of the elderly are fostered by positive emotions, free of elements of disapproval, anxiety, and tension (Małyska, 2015). Creation is motivated by a sense of satisfaction caused by the performed activity and its direct cognitive consequences (Kocowski and Turner, 1991, p. 81). It is also fuelled by the need to repair and improve reality (Partyka, 1999, p. 41).

---

¹ Hendrik Groen, the author of the bestseller *Small Experiments with Happiness: Secret Diary of Hendrik Groen, Aged 83 and ¼*.

² Seventy–year–old Aleksander Doba, *National Geographic* Traveller of the Year 2015.

³ The five oldest CEOs on the Fortune 500 list in 2015 were Warren Buffett (aged 85, Berkshire Hathaway), Sheldon Adelson (aged 81, Las Vegas Sands), Roger Penske (aged 78, Penske Automotive Group), Leslie Wexner (aged 78, L Brands), and Alan Miller (aged 77, Universal Health Services).

In literature on the subject, the discourse on the entrepreneurship of seniors usually relates it to the starting and running businesses by the elderly (Kautonen, Tornikoski, and Kibler, 2011; Wach, 2015). The term *elderly* in this case most frequently covers individuals of “immobile” productive age⁴ or persons of near-retirement age.⁵

It has to be noted, however, that when considering individuals aged 65 years and over the concept of “entrepreneurship” cannot be associated with only business or professional activity. It may take on the form of activity and creativity related to organizing leisure time or performing socially useful tasks (Szukalski and Szatur-Jaworska, 2014). In relation to this group it seems appropriate to accept an understanding of entrepreneurship as proposed by Gruszevska (2014). This author defines entrepreneurship as a human trait that is manifested in people’s relationship to the environment or as an attitude towards the outside world expressed in taking up various forms of activity.

The justification for such an understanding of entrepreneurship in the case of seniors (aged 65 and over) is also provided by the results of research on engaging already professionally inactive seniors in social and educational projects (Halicka, 2004). They indicate that in this group the motives for participation in such projects are similar to those of individuals deciding to start their own business (Stephan, Hart, and Drews, 2015). These include the need for achievement and self-fulfillment, independence, maintaining or improving social status, lack of satisfaction with the current status quo, or the stimulating influence of the environment.

The shaping of entrepreneurial behaviors and attitudes requires appropriate reinforcement throughout a person’s life. This process is by far the most difficult to carry out in the advanced stages of the human life cycle, especially if the individual has already resigned from professional activity (Strojny, 2007).

Polish Universities of the Third Age are institutions that strive to strengthen the entrepreneurial attitude and behavior of senior citizens.⁶ They also play an important role in the promotion and implementation of the concept of active ageing and contribute to the development of local entrepreneurship (Hasińska and Tracz 2016). According to Klimczuk (2013),

---

⁴ In Poland, according to the GUS Central Statistical Office of Poland, immobile age is the age from 45 to 59 years for women and from 45 to 64 years for men.

⁵ The near-retirement age is defined for women as the period from 50 to 65 years of age, while for men as the period from 55 to 70 years of age, *Dezaktywacja osób w wieku okołoemerytalnym* [The deactivation of people of near-retirement age], 2008.

⁶ As of November 2015, there were 464 Universities of the Third Age active in Poland. (*Uniwersytety trzeciego wieku* [Universities of the third age], 2016, p. 2).

the role of Universities of the Third Age in the area of entrepreneurship development will increase over time. They will not only affect the development of individual entrepreneurship among their students, but also impact entrepreneurship and innovation in the economy as a whole.

2. Research Method

The survey was conducted among the students of the University of the Third Age of the Sopot School of Social Psychology (UTWSSPS) in the period from March to April of 2016.⁷ The study used two research methods: participant observation and the anthropological interview.

Use of the participant observation method was aimed at enabling the achievement of two goals. Firstly, the verification of the claim that participation in classes offered by UTWSSPS leads to the activation, social inclusion, and entrepreneurial mobilization of its students. Secondly, building trust between the researchers and the students of the UTWSSPS, so that carrying out an anthropological interview with their participation would be possible in the second stage of the study.

In March and April of 2016 one of the authors, with the knowledge and consent of UTWSSPS students, participated with them in Gymnastics of the Mind, Creative Photography, and Dance Therapy classes. Within the framework of these courses, the author performed all tasks as assigned by the professors, like the remaining students. Many tasks were implemented in pairs or groups, which also affected building the relationship between the author and the rest of the course participants.

The interview was conducted with seven UTWSSPS students, including six women and one man. All of them were retirees aged 62 to 76. The study participants were chosen so that their demographic characteristics reflected the specifics of the population of students of Universities of the Third Age (UTA) in Poland.⁸ The participants of the study were reached through involvement in UTWSSPS classes and what is known as the “snowball” effect—recommendations of subsequent interviewees.

As to the specificity of the anthropological interview, it was open, i.e.

---

⁷ The research was conducted as a part of semester project entitled “Entrepreneurship of the Elderly” at the Faculty of Management and Economics of the Gdansk University of Technology.

⁸ According to the GUS Central Statistical Office of Poland, the largest groups of UTA students in Poland are women (86%), retirees (96%), and sexagenarians (59.7%) (*Uniwersytety trzeciego wieku* [Universities of the third age], 2016).

unstructured and non-standardized (Konecki, 2000; Kostera 2003; Silverman 2009; Sztumski, 1995; Frankfort-Nachmias and Nachmias, 2001). Although each of the talks focused on the main issues meeting the objectives of the study, each of the interviews was different. New threads cropped up every now and again during the conversation. This was a result of expanding on statements made by some of the interviewees. The conversations were held in an environment known to the participants of the study (in four cases in the university cafeteria and in the other two in the homes of the respondents). The duration of each of the talks never exceeded one hour.

Only partial results of the interview are presented below due to the limited scope of this article. The results relate to methods of defining entrepreneurship, the determinants of active ageing, and opportunities to acquire and develop qualities and entrepreneurial skills by the elderly. With the consent of the study participants, this article uses their own words as given during the talks with the authors.

3. Survey Results

UTWSSPS Students about the Importance of the Concept of Entrepreneurship

The meaning of the concept of entrepreneurship was systematized into three categories on the basis of views expressed during the interviews by UTWSSPS students:

- Entrepreneurship as a synonym for the concept of creativity,
- Entrepreneurship as a set of attributes and skills that enable people to develop themselves, and
- Entrepreneurship as a personal way of life.

Some of study participants used the concept of creativity and entrepreneurship interchangeably while talking about entrepreneurship. Both entrepreneurship and creativity were understood as having ideas, the ability to plan activities as well as the readiness and determination to implement plans. It also encompassed flexible adaptation to new circumstances. The participants of the study stressed the importance of such entrepreneurship in the daily lives of the elderly as helping to get out of routine and stereotypes. They pointed to the importance of determination in implementing their ideas and activities, and following their plans.

Entrepreneurship is the ability to schedule time. I try to live more slowly now, but you need to know what time your bus leaves or when to make an appointment with a doctor in order to avoid a wait, for example. Creativity and entrepre-

neurship might not be exactly the same, but personally I would say that they are very similar. (Małgorzata B., aged 62)

Entrepreneurship is the ability to obtain the resources one needs to satisfy one's needs. (...) Planning all actions ahead and adjusting to the situation when something pops up as well as a willingness to change. (Zuzanna, aged 68)

In some of the statements made, entrepreneurship was associated with a set of attributes and skills that enable people to develop themselves. Among the traits belonging to widely-understood entrepreneurship, interview participants most frequently cited confidence and belief in oneself (intrinsic motivation), while among skills they forwarded openness to others and readiness to cooperate with them. In almost every interview, entrepreneurship and skills or aptitudes were identified with this concept and indicated as a prerequisite for success, personal and/or professional.

Knowledge, self-confidence, good interpersonal and communication skills (...). An enterprising person should not be overbearing, such a person should be feisty. They should be able to push to achieve what they want. (Małgorzata W., aged 68)

Desire. They must be willing and bold. If you don't want to learn, there is no person in the world who can teach you effectively. Courage, wide field of view, sincerity and boldness are the most important traits. (Małgorzata B., aged 62)

In short, where there is a will, there is a way. If I want to, I can do anything. If you are closed, stifled, and curled up, not much can be done with you. You need somebody to approach and open you. This requires a lot of work. As for traits, I would pay attention to pugnacity and joy—the ability to feel it no matter what you do, a sense of satisfaction, openness. (Zuzanna, aged 68)

Finally, while answering the questions, “What is entrepreneurship for you?” and “How would you define this concept?” the interviewees observed that entrepreneurship is the “original” way of life, based on the consistent following “one’s own path.” They added that usually, entrepreneurship understood this way requires overcoming many obstacles, determination, and consistency in action, but allows a person to be free and dependent only on his or her own decisions, a form of “remuneration.”

“Anyone can be the owner of a business: Let’s take matters into our own hands,” was a popular slogan at one time. I took matters into my own hands during the systemic transformation and started an advertising studio. (...) Despite the objections of the surroundings, I decided to take the step. Self-employment in a studio was faster and I could use creative designs and handmade signs there, which was shocking in those years. (Czesław, aged 63)

I liked and appreciated fashionable things, once. I followed people to a point where I realized that now it is my time. (...) By choosing physical activities at the UTA, I have set an example for my friends and family and I have showed that

a person of my age and health status can do something. (Barbara K., aged 63)
Entrepreneurship makes possible the getting out of a difficult situation or even transforming failure into success. An enterprising person thinks out-of-the-box and provides custom solutions. (Barbara P., aged 69)

What Affects the Activity and Entrepreneurial Behaviors of the Study Participants?

During discussions with UTWSSPS students, issues concerning factors influencing the activity and entrepreneurship of the elderly were among those signaled. According to an interviewee, individual traits and curiosity about the world as well as about the environment in which one operates can be considered significant. Numerous respondents claimed that age does not matter. The UTWSSPS students pointed out that their activity is highly influenced by participation in creative activities offered at the University of the Third Age.

Table No. 1. Factors Affecting the Retention of Activity and Entrepreneurship: Featured Reviews of Interview Participants

Individual traits	<p><i>You are born entrepreneurial, either you have the skills or you don't. (...) It may happen that a talented footballer is a poor head of a sports club. If we have that creativity deep inside, it may be recovered.</i> (Czesław, aged 63)</p> <p><i>Curiosity towards the world, curiosity towards people, and faith in one's ideas drive all this power and energy (...) When you think about something, you do it in due course even though it requires a lot of work.</i> (Czesław, aged 63)</p> <p><i>Openness and courage. Appreciating what you have through a sense of satisfaction from your achievements.</i> (Elwira, aged 76)</p>
The environment in which one operates	<p><i>Entrepreneurship is affected by everything. Maybe even by the climate.</i> (Małgorzata W., aged 68)</p> <p><i>Choosing the right company or guru (...), encouraging other people to take action and be creative, and reading—maybe not professional things, but something from popular science.</i> (Małgorzata W., aged 68)</p>
Participation in UTWSSPS classes	<p><i>At the University of the Third Age, we have classes with Przemek, who is a psychologist and has been teaching us creativity for something like two years, now. Many people were able to transform their thinking under the influence of our conversations and exercises.</i> (Barbara P., aged 69)</p>

Source: Own work.

Participation in University of the Third Age Classes and the Activation of Older People / Promotion of Entrepreneurial Behavior

The study also collected opinions on the role played by Universities of the Third Age in activating the elderly.

The interviewees referred to their experience and cited examples of the positive impact of participation in classes at Universities of the Third Age on the lives of their friends. They pointed out that being a UTA student acts as a stimulus to networking and taking steps related to personal development as well as triggering creativity (by becoming free of fear of criticism).

You can and you must learn to be creative if you want to be fully active in your environment. A great example of this is classes at the University of the Third Age, where we learn such creativity from the beginning, and, as if that weren't enough, we're watching each other doing different things. It all starts to develop your mind. You see new things and as a result a wave of new ideas emerges. (Zuzanna, aged 68)

Remember, what is not prohibited, is allowed. You are limiting yourself to some concept in situations when you have to get out of that framework, if not through the door then through the window. Creativity is also useful to me in photography classes. There, we get assignments such as photographing hands, an eye, or a phone, for example. The ways to accomplish this are completely different and often not at all obvious. (Barbara P., aged 69)

My interest in photography was dictated by necessity. My son played soccer and I wanted to immortalize his achievements. I very much liked the idea of photography workshops at the University of the Third Age as it is often difficult to show things in a picture in the desired way. I wanted to learn how to do this because of the sports photography, but I learned a lot more. (Czesław, aged 63)

Often during conversations at the beginning of the interview the participants argued that entrepreneurship cannot be learned in old age. However, a few moments later, when they talked about their participation in the activities of the University of the Third Age, they reflected on how much they changed their way of life and their approach to many issues in recent months or years. They concluded that they had become more active and more enterprising. They adjusted their earlier statements and recognized that even in old age “it [the level of activity and entrepreneurship – authors’ comment] can change.” In the case of all interviewees, participation in the creative classes offered by the UTWSSPS was a door to a “new world”—a new way to spend leisure time actively and with people of a similar age.

*Dalsza część książki dostępna w wersji
pełnej.*

